

روزشمار جنگ یکشنبه

۱۹ مرداد ۱۳۶۵

۴ ذیحجه ۱۴۰۶

۱۰ اوت ۱۹۸۶

۴۴۴

به دنبال ابلاغ اجرای عملیات در جزیره جنوبی مجنون به قرارگاه نصرت، فرمانده این قرارگاه (برادر علی هاشمی) امروز طی بازدیدی از مواضع نیروهای مستقر در منطقه، از نزدیک، وضعیت و مشکلات آنها و همچنین چگونگی آرایش دشمن در جزیره را بررسی کرد. مشکلاتی همچون ضعف خطوط پدافندی نیروهای خودی، کمبود نیرو به خصوص راننده کمپرسی، کمبود مهمات و ضعف تدارکات، از جمله مسائل مهم مطرح شده در این بازدید بود.^(۱) (لله ضمیمه دارد).

شهید علی هاشمی فرمانده قرارگاه نصرت (نفر وسط)

در همین حال، به گزارش یک بولتن داخلی سپاه، ارتش عراق با اصرار تمام در جزیره جنوبی به فعالیت‌های شدید مهندسی از قبیل ایجاد پدهای شرقی و غربی و تخلیه آب جزیره ادامه می‌دهد. در حال حاضر با اجرای تیر مستقیم تانک بر مواضع نیروهای خودی در ضلع شرقی و میانی تلفات نسبتاً سنگینی به یگان‌ها وارد کرده‌است.^(۳)

همچنین فرمانده قرارگاه کربلا (برادر غلامپور) در جلسه‌ای که به‌منظور پی‌گیری عملیات در جزیره مجنون تشکیل شد، درباره فعالیت مهندسی دشمن گفت: دشمن تلاش می‌کند که وسط پد شرقی را به سیل‌بند شرقی پد مرکزی وصل کند و در این صورت فعالیت شناسایی ما دچار محدودیت خواهد شد.^(۴)

۴۴۵

بر اساس اطلاعیه شماره ۲۳۲۰ نظامی امروز ارتش عراق، هواپیماهای عراقی طی روز جاری ۶۱ مأموریت جنگی علیه مواضع و مراکز تجمع نیروهای ایرانی در مناطق مختلف عملیاتی اجرا کرده‌اند.^(۵) در همین حال، یک مورد بمباران شدید در شهر فلو و جنوب آن و همچنین بمباران لب اروند را واحد اطلاعات قرارگاه نوح گزارش کرده‌است. این منبع افزوده: «فعالیت جنگنده‌های دشمن در روز جاری افزایش چشم‌گیر داشته‌است»^(۶)

هواپیماهای عراقی همچنین در چهار نوبت محورهای صالح‌آباد - مهران و مهران - دهلران را بمباران کردند که منجر به خسارات جزئی شد.^(۷) چند هواپیمای مهاجم عراقی نیز به حریم هوایی باختران تجاوز کردند و پس از سه دقیقه مانور، بر اثر آتش پدافند هوایی مستقر در منطقه، متواری شدند.^(۸)

از سوی دیگر، در مقابله با اقدامات عراق، جمهوری اسلامی ایران نیز امروز تأسیسات اقتصادی و نفتی "ام‌القصر" و نیز ستون‌های زرهی و مکانیزه دشمن در محدوده جاده نظامی "بصره - ابوالخصیب" را زیر آتش توپخانه قرار داد. شناورهای دریایی دشمن در محدوده "ام‌القصر" و "خورشیطان" نیز زیر آتش توپخانه قرار داده شد.^(۹)

همچنین چند فروند از هواپیماهای جنگی ایران تأسیسات راه‌آهن، مخازن بنزین و مواضع پدافند هوایی دشمن را واقع در "خرماتو" در جنوب شرقی کرکوک عراق، بمباران کردند و سالم به پایگاه‌های خود بازگشتند. اطلاعیه ستاد مشترک ارتش ضمن اعلام این خبر، ساعت حمله را ۱۳:۲۵ امروز ذکر کرد.^(۱۰)

در این باره به گزارش خبرگزاری آلمان غربی، ناظران آگاه از ملاحظه گزارش‌هایی مبنی بر استفاده ایران از نیروی هوایی خود در چند روز اخیر، به حیرت افتادند. پیش از این به نظر می‌رسید که نیروی هوایی ایران به علت کمبود لوازم یدکی فلج شده‌است و این خود موجب برتری هوایی عراق در بیشترین مدت طی جنگ شش ساله بوده‌است.^(۱۱)

اما در گزارش روزنامه فرانسوی لوموند درگیری‌های هوایی ایران و عراق به گونه‌ای دیگر

مورد توجه قرار گرفته است. در این گزارش درباره افزایش توان نیروی هوایی عراق - که تا حدی بر اثر دریافت تسلیحات مدرن از فرانسه است - چنین آمده است: «این توانایی جدید عراق موجب شده که بمباران هدف‌های اقتصادی در داخل ایران با دقت بیشتر انجام شده و مراکز صنعتی و تانکرهای نفت کش در حال حرکت در آب‌های ایران به‌طور کامل و دقیق و حساب‌شده، هدف قرار گیرند.»^(۱۱)

۴۴۶

سرپرست ستاد تبلیغات جبهه و جنگ (دکتر کمال خرازی) برای دومین بار طی دو روز گذشته به پاسخ‌گویی در خصوص اتهامات رژیم عراق و حامیان سیاسی او و نیز توضیحات بیشتری در مورد این ادعای عراق که ایران شهرهای مرزی از جمله سیروان را گلوله‌باران کرده است، پرداخت و ضمن تکذیب آن، گفت: «برای اثبات کذب بودن ادعاهای عراق، ما حاضریم به هیئت کارشناسی سازمان ملل تضمین بدهیم که بتوانند برای تکمیل بررسی‌های خود از جایی که عراق مدعی است گلوله‌باران شده، بازدید به‌عمل آورند و از چگونگی گلوله‌باران، محل، مقدار تخریب، نوع گلوله، تعداد قربانیان و دیگر موارد قابل استناد در عراق، گزارش تهیه کنند. همچنین سازمان ملل باید روشن سازد که این شهرک مسکونی بوده یا خیر.» اما در عین حال وی در مورد عملیات مقابله به مثل ایران گفت: «ما عملیات مقابله به مثل را قاطعانه شروع کرده‌ایم و طی دو روز گذشته هواپیماهای ما چندین بار مراکز نفتی و صنعتی عراق را بمباران کرده، به نحوی که رادیوهای بیگانه از قدرت نیروی هوایی ایران اظهار تعجب کرده‌اند. ما از طریق هوا و نیز گلوله‌باران، مقابله به مثل را شروع کرده‌ایم و طبیعی است اگر حملات دشمن به مناطق مسکونی ادامه پیدا کند، از همان موشک‌هایی که به قلب بغداد اصابت کرد، استفاده خواهیم کرد.»

آقای خرازی درباره واکنش ایران در قبال شایعه کودتا در عراق، گفت: «لان در این باره نمی‌شود اظهار نظر کرد هرچند مسئله کودتا چیزی است که زمینه عینی آن در عراق هست. چه آن کسانی که در عراق هستند و چه بسا یک عده از حکومت‌های منطقه راه نجات خودشان را در این ببینند که در عراق کودتا شود و افراد دیگر سر کار بیایند و بخواهند جنگ را تمام کنند. اما در مورد کودتایی که اخیراً خبر آن شایع شده است، اخبار و اطلاعات گوناگونی هست و شیوع این خبر از صحبت‌های یکی از دیپلمات‌های خارجی مقیم تهران ناشی شد و اخباری بود که از مرکز کشورش دریافت کرده بود و بعد هم اطلاعاتی واصل شد که خیلی هم بی‌پایه نبوده است و عده‌ای نیز از جمله رئیس گارد جمهوری عراق در زمان حسن البکر به همراه ۲۰ تن دیگر دست‌گیر شده‌اند و طراح اصلی را هم اعدام کرده‌اند.» وی در خاتمه افزود: به‌هرحال حرف ما از ابتدا سرنگونی حزب بعث و روی کار آمدن حکومت دل‌خواه مردم عراق بوده است.^(۱۲)

۴۴۷

در تداوم بسیج نیروهای داوطلب و به‌طور کلی جذب هر چه بیشتر نیروهای رزمنده به جبهه‌ها، امروز سپاه پیشنهاد تازه‌ای را مطرح کرد.

بنا به گزارش ستاد مرکزی سپاه پاسداران، در پی تصمیم مسئولان کشور برای افزایش سازمان رزم نیروهای نظامی و مراجعه وسیع مشمولان به دلیل اجرای طرح جلب مشمولان خدمت، تمامی ظرفیت‌های آموزشی سپاه و ارتش تکمیل شده‌است، لذا ستاد مرکزی سپاه پیشنهاد داده‌است که برای آموزش نیروهای جدید، پادگان‌های متروک ارتش احیا و با همکاری سپاه و ارتش مشترکاً اداره شوند.^(۱۳)

در این حال، دهمین کاروان اعزام از قم تحت عنوان "راهیان کربلا" در قالب یک تیپ از نیروهای رزمی تخصصی برای پیوستن به نیروهای رزمنده لشکر ۱۷ علی‌بن ابی‌طالب (ع) امروز راهی جبهه‌های نبرد شدند.^(۱۴) همچنین نیروهای دیگری از شهرهای کاشان، بابل، ایلام، گیلان‌غرب، لنگرود، بندر انزلی نیز به جبهه‌ها اعزام شدند.^(۱۵)

درکنار عزیمت نیروهای داوطلب خودی به جبهه‌ها، جمعی از اسیران عراقی نیز برای مقابله با رژیم بعث عراق خواستار اعزام به جبهه شدند. آنها این درخواست را در جریان دیدار آیت‌الله مشکینی رئیس مجلس خبرگان از کمپ اسیران عراقی در جنوب، مطرح کردند.^(۱۶)

برخی مشکلات نیز وجود دارد که مانع سهولت پیوستن نیروهای رزمنده به جبهه‌ها می‌شود؛ فی‌المثل سپاه ناحیه استان کهگیلویه و بویراحمد طی گزارشی اعلام کرد که علی‌رغم این که نیروهای بسیجی استان در دو ماه گذشته دوبار جمع‌آوری شده‌اند لیکن به‌دلیل آماده نبودن تیپ (مربوط به این استان)، این نیروها جذب نشدند و در نتیجه به جبهه‌ها اعزام نگردیدند. این گزارش می‌افزاید که ۹۰ درصد نیروهای استان از عشایر و از روستاهای دور و نزدیک هستند و این‌گونه عوامل باعث رکود اعزام به جبهه می‌گردد.^(۱۷)

۴۴۸

در مورد بسیج امکانات و نیروی انسانی برای ادامه جنگ، دیدگاه‌های خاصی نیز وجود دارند که خواستار قاطعیت بیشتر مسئولان در این زمینه می‌باشند. در این خصوص، امروز امام‌جمعه ارومیه (حجت‌الاسلام حسینی) در سمینار اعضای کمیته‌های جذب و آموزش ستاد پشتیبانی جنگ آذربایجان غربی، برای یک‌سره کردن کار جنگ خواستار تعطیل کلیه دانشگاه‌ها، حوزه‌های علمیه و کاهش ۵۰ درصد کارکنان ادارات و تعطیل امور شهری و اعزام و سازمان‌دهی آنها به جبهه‌ها گردید.

حجت‌الاسلام حسینی افزود: «در سال ۱۳۵۹ با یک اعلامیه برای مبارزه با ضدانقلاب در آذربایجان غربی بیش از ۱۵ هزار نفر به جبهه آمدند اما در کاروان‌های شش ماهه اخیر که از ارومیه اعزام شده‌اند تنها ۱۵۰ نفر ثبت نام کرده‌اند.»^(۱۸)

محمد جواد لاریجانی معاون امور بین‌الملل وزارت خارجه

۴۴۹

در پی اظهارات روز گذشته وزیر خارجه امریکا مبنی بر طرح مسئله جنگ ایران و عراق در اجلاس آینده سران دو ابرقدرت، معاون امور بین‌الملل وزارت خارجه (لاریجانی) در یک مصاحبه مطبوعاتی گفت: «نسخه‌هایی که برای جنگ تحمیلی پیچیده می‌شود، به‌نظر ما نسخه‌های از پیش رسوایی است. ما در این زمینه مواضعمان را بارها توضیح داده‌ایم. نسخه‌ای که سبب شود نفوذ امریکا در منطقه مستحکم شود، نسخه‌ای نیست که جمهوری اسلامی زیر بار آن برود. ما نه تجاوز امریکایی صدام را پذیرفته‌ایم و نه صلح امریکایی او را می‌پذیریم.»^(۱۹)

لاریجانی گفت: «معنای راه‌حل سیاسی آن نیست که حتماً با صدام صلح کنیم. ما در احقاق حقوق خود هیچ تردیدی نداشته و نداریم، اما ما ترجیح نمی‌دهیم که لشکریان ما وارد بغداد شوند و صدام را از آن‌جا بیرون کنند. ممکن است مسیری باشد که هم ریشه تجاوز را بخشکند و هم متجاوز را تنبیه کند و هم منافع معقول و مشروع جمهوری اسلامی را تأمین کند. ما باید مقاومت کنیم و دست‌آورد رزمندگان ما بسیار بالاست. ما حاضر نیستیم که رزمندگان ما در جبهه‌ها ایثار کنند و بعضی دیگر بخواهند در اقصی نقاط دنیا میوه سیاسی بچینند.»^(۲۰) علاوه بر مسئله جنگ و امریکا، وی درباره مسئله افغانستان نیز اعلام موضع کرد و گفت: «تجاوز عراق به ایران یکی از مسائل مهم منطقه و مسئله افغانستان، مسئله دیگری است. ما حول این دو منطقه مذاکرات صریح و دقیق و مفصلی داشتیم و نظرات جمهوری اسلامی را به تفصیل برای مقامات شوروی تشریح کردیم و نظرات آنها را با دقت شنیدیم. در مجموع زمینه‌های خوبی برای نزدیک شدن آراء و کمک به حل مسائل منطقه وجود دارد.»^(۲۱) وی افزود: از آن جایی که روابط ما با شوروی برپایه یک روابط درازمدت برنامه‌ریزی شده، آن را یک روابط مقطعی نگاه نمی‌کنیم، لذا روابط درازمدت احتیاج به یک زمینه مهم و وسیعی خواهد داشت.»^(۲۲)

۴۵۰

فشار سیاسی بر ایران حول محور طرح صلح پیشنهادی اخیر صدام، ادامه دارد. "سعدون حمادی" رئیس شورای ملی عراق (پارلمان)، امروز پیام‌هایی خطاب به دبیرکل همکاری اروپا - عرب، رؤسای پارلمانی اروپا، اتحادیه پارلمان‌های آفریقایی و شورای پارلمانی عرب فرستاد

که در آن ضمن اشاره به تهدیدات ایران برای آغاز تهاجمی جدید علیه عراق، از نامه سرگشاده صدام حسین رئیس‌جمهوری عراق که بیش از یک هفته پیش خطاب به رهبران ایران منتشر شد - یاد کرده‌است.^(۲۳) فهد شاه عربستان نیز امروز از مقامات ایرانی خواست تا با استفاده از روزهای مقدس حج، در مورد موضع خود در جنگ عراق و ایران تجدیدنظر کنند و به میانجی‌گری‌های صلح اسلامی و عربی پاسخ مساعد دهند. شاه فهد طی پیامی خطاب به زائران شرکت‌کننده در مراسم حج، این جنگ را "تأثرانگیز و جراحات عمیق ملل مسلمان" خواند و آرزو کرد که مقامات ایرانی برای حفظ خون و ثروت دو کشور به آن پایان دهند.^(۲۴)

در همین حال، رادیو لندن به نقل از خبرگزاری عربستان سعودی گزارش داد: «ملک فهد پادشاه عربستان سعودی و شاهزاده عبدالله ولیعهد این کشور از رهبران ایران خواسته‌اند که موضع خود در جنگ با عراق را مورد بررسی مجدد قرار دهند. آنها در سخنانی شبیه به هم برای خوش‌آمدگویی به زائرانی که از مکه عازم مدینه بودند ضمن تأکید بر آمادگی عراق برای خاتمه جنگ، اظهار امیدواری کردند که ایران در مورد اقدام اخیر عراق واکنش مثبت نشان دهد.»^(۲۵) در همین مورد حزب "ترقی‌خواه" مصر نیز حمایت خود را از درخواست پنج ماده‌ای اخیر صدام اعلام کرد. یک سخن‌گوی وزارت خارجه جمهوری عربی یمن نیز گفت: «طرح صدام حسین که در پیام وی به رهبران ایران گنجانده شده‌است، حاوی پیشنهادهای خوبی برای خاتمه جنگ و راه‌حل عادلانه برای پایان دادن به این درگیری می‌باشد.»^(۲۶)

۴۵۱

روزنامه "السیاسة" چاپ کویت طی تحلیلی که امروز منتشر کرد با اشاره به پیشنهاد اخیر جمهوری اسلامی ایران در اوپک مبنی بر جدا کردن عراق از روش سهمیه‌بندی تولید نفت، نوشت: «طرح ایران قادر است شدت مواضع تشنج‌آفرین و انفعالی ایران در زمینه‌های سیاسی و نفتی را کاهش دهد و ممکن است شرایط روانی جدیدی در ایران به وجود آورد که قادر باشد فعالیت‌های نظامی در جبهه‌های جنگ را آرامش دهد و تلاش‌های میانجی‌گری بین‌المللی و منطقه‌ای را فعال نماید در این چارچوب، میانجی‌گران صلح ممکن است طرح صلح اخیر صدام حسین را به عنوان اساس مذاکرات صلح میان دو کشور قرار دهند.»^(۲۷)

اما هفته‌نامه لبنانی "العهد" ارگان حزب‌الله لبنان، در مقاله هفتگی خود به جنبه دیگری از این اقدام ایران مبنی بر توافق کاهش تولید نفت اوپک، تأکید کرد و نوشت: «انقلاب مستضعفین پس از ۱۸ ماه صبر و تلاش و با در پیش گرفتن سیاست حکیمانه خود توانست ضمن فائق آمدن بر تمامی توطئه‌های نفتی، کشورهای دیگر را وادار به کاهش تولید نماید.»

العهد سپس با ارائه آماری افزود: «با احتساب تولید نفت مسلمانان که میزان ۱۰ میلیون بشکه در روز و به قیمت کمتر از ۱۰ دلار در مدت ۱۸ ماه گذشته فروخته شده، درمی‌یابیم که مسلمانان بیش از ۵۰ میلیارد دلار از دست داده‌اند و این مبلغ به تنهایی برای از بین بردن رژیم اشغالگر قدس و آزاد شدن فلسطین کافی بود، در حالی که رژیم‌های مرتجع با این

عمل زشت، این پول را به اربابان خود هدیه کردند تا آنها با این پول به انقلاب اسلامی ایران صدمه وارد کنند.^(۲۸)

۴۵۲

خبرنگار روزنامه "هندوستان تایمز" در گزارشی از بغداد به بررسی وضعیت داخلی عراق پرداخته است. در این گزارش که در شماره ۱۹ مرداد این روزنامه به چاپ رسیده، آمده است: «با سفری به عراق به راحتی احساس می شود که جنگ هفت ساله بار سنگینی بر دوش بغداد افکنده و ملت عراق یک ملت خسته است.» طبق این گزارش، رژیم بعث عراق برای تقویت روحیه مردم دست به نمایش های تبلیغاتی وسیعی در این کشور زده است: «رژیم عراق در سال ۱۹۸۵ (۱۳۶۳ شمسی) تصاویر بزرگی از صدام در حالی که یک دختر خردسال را در آغوش گرفته و می بوسد، به معرض تماشا گذاشت. سپس روزهای پنجشنبه را روز ازدواج اعلام نمود که مالکان هتل ها آن را روز کسب درآمد می نامند. در این حال، آنهایی که عزیزان خود را در جنگ از دست داده اند، حق گریه و ناله در پیش روی مردم را ندارند، زیرا رژیم آن را موجب تضعیف روحیه مردم می داند. چندی قبل زنی با چهره ای خوش حال در تلویزیون ظاهر شد و از مرگ شوهرش در جنگ ابراز خرسندی نمود، در حالی که بقیه زن ها در گوشه و کنار شهرها با چشم های سرخ و پراشک مشاهده می شوند.» "هندوستان تایمز" با اشاره به ۷۰ هزار کشته، ۱۵۰ هزار مجروح و ۵۰ هزار اسیر عراقی طی ۵ سال اول نبرد و این که از هر دو خانواده عراقی یکی مرد خود را از دست داده است، افزود: «در عراق همه مردم عادی از سنین ۱۸ تا ۵۵ سال و اخیراً از سن ۱۵ ساله برای مدت دو ساله به جبهه ها اعزام می شوند، اما فرزندان اعضای عالی رتبه حزب حاکم بعث با پرداخت ۵۰ هزار دینار می توانند خدمت وظیفه خود را در مناطق امن سپری کنند.» خبرنگار روزنامه در جای دیگری از گزارش خود درباره اشاعه فساد و فحشا در بغداد، نوشته است: «پول دارها در بغداد برای بازی پوکر و صرف بهترین غذاها می توانند به بهترین هتل های شهر مراجعه کنند. در این شهر پول می تواند هر چیزی را بخرد. عراق شاید یگانه کشور عربی باشد که در کاباره ها و کلوپ های شبانه آن، رقاصه های مصری، لبنانی و فیلیپینی فعالیت می کنند. در ماه رمضان سال گذشته برای نخستین بار این کلوپ ها و کاباره ها بر اثر فشار چند کشور دیگر تعطیل شد.»^(۲۹)

۴۵۳

خبرگزاری جمهوری اسلامی گزارش داد: «عراق سالانه ۱۰۰ میلیون گونی جهت استفاده در جبهه های جنگ از بنگلادش خریداری می کند. یک تاجر دست اندرکار در بازار کنف بنگلادش گفت: «عراق اکثر خریدهای کیسه شنی (گونی) خود را از طریق شرکت های دولتی بنگلادش انجام می دهد. از خریدهای سال ۱۹۸۵ (۱۳۶۴ شمسی) عراق، ۲۵ میلیون کیسه شنی باقی مانده است که قرارداد آن را شرکت کنف دولتی بنگلادش موسوم به "بی. جی. ام. سی." منعقد کرده، اما هنوز اعتبار آن باز نشده است. رژیم عراق برای باز کردن اعتبار، درصدد کسب یک

وام دو ساله از بانک‌های کشورهای خارجی می‌باشد.» طبق این گزارش، عراق بخشی از کیسه‌های شنی مورد نیاز سال گذشته خود را از وامی که از بانک توسعه اسلامی مرکز جده گرفته، خریداری نموده‌است. در پایان گزارش آمده‌است: «یکی از شرایطی که بانک توسعه اسلامی جهت پرداخت وام به عراق عنوان کرده، این است که عراق کیسه‌های شنی را می‌باید به نام کیسه‌های معمولی خریداری نماید.»^(۳۰) (لح ضمیمه دارد)

***

ضمیمه گزارش ۴۴۴: مشکلات پدافندی جزیره مجنون یکی از نیروهای لشکر ۱۹ فجر در بازدید فرمانده قرارگاه نصرت از مقر این یگان، درباره وضعیت خط پدافندی این چنین توضیح داد: «روی پد غربی جزیره جنوبی وضعیت آشفته‌ای وجود دارد؛ تمامی سنگرهایی که توسط یگان قبلی احداث شده، فرو ریخته و امکانات روی پد، پخش شده‌است به طوری که ما برای خراب نشدن روحیه نیروها، آنها را از معابر دیگر جلو می‌بریم... در طول دو کیلومتر خط، تنها ۲۰ نفر نیرو مستقر بوده و نیروهای خودی برای این که در آینده دچار مشکل نشوند به آن‌جا بلندگو برده و صدای قایق و نیرو را پخش می‌کنند تا شب عملیات، نیروهای دشمن با صحنه جدیدی مواجه نشوند.» وی همچنین به مشکل کمبود راننده کمپرسی اشاره کرد و گفت: «فعلاً کمپرسی وجود دارد ولی راننده‌ای نیست که از آن استفاده بکند.»

طبق گزارش راوی قرارگاه نصرت، در جریان بازدید فرمانده این قرارگاه از جزیره شمالی و پاسگاه‌های تیپ خیبر، این مشکلات بررسی شد: نقص‌های بسیار در سنگرسازی؛ کمبود مهمات خمپاره و نارنجک؛ نبودن پوشش کافی برای پاسگاه‌ها به دلیل افزایش آب و سوختن نیزارها؛ نبود دوربین دید در شب و باتری برای چراغ‌قوه‌ها؛ مشکلات تغذیه، از جمله دیر فرستادن یخ تا ساعت ده صبح بود [با وجود گرمای شدید مرداد ماه در هور].^(۳۱) این راوی در مورد کندی فعالیت مهندسی نوشته‌است: «کم بودن عرض پدها و وجود سنگرها مانع هر گونه فعالیت مهندسی برای ایجاد دژ و پدهای جدید می‌شود.»^(۳۲)

ضمیمه گزارش ۴۵۳: کمبود گونی در جبهه‌ها یکی از فرماندهان سپاه بعد از ملاحظه این خبر، مطالبی گفت که نمودار تفاوت امکانات خودی و دشمن - حتی در این زمینه - است: «جنگ هشت سال طول کشید و ما از سال دوم به کیسه شنی نیاز داشتیم ولی هیچ وقت حداقل درخواست‌ها تأمین نشد. مدتی کیسه‌های گندم و برنج و آرد به جبهه می‌آمد که چندان قابل استفاده نبود در حالی که عراقی‌ها از کیسه شنی‌های استاندارد به طول ۱۲۰ سانتی‌متر و عرض ۴۰ سانتی‌متر استفاده می‌کردند و بعد از چهار سال که معلوم شد چه نوع کیسه شنی مورد نیاز است، سالی ۱۰۰ هزار گونی هم به جبهه‌ها نمی‌رسید.»^(۳۳)

منابع و مأخذ روزشمار ۱۳۶۵/۵/۱۹

- ۱- سند شماره ۱۲۵۱ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: دفترچه ثبت جنگ راوی قرارگاه نصرت در عملیات جزیره مجنون (عبدالله درویشی)، ۱۳۶۵/۵/۱۸ تا ۱۳۶۵/۶/۱۶، صص ۱۲ تا ۱۲/۱.
- ۲- سند شماره ۲۲۶۱۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: منابع سیاسی داخلی سپاه، ۱۳۶۵/۵/۲۱، ص ۱۱.
- ۳- مأخذ شماره ۱، ص ۲۱.
- ۴- سند شماره ۱۵۱۳۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: پیام ستاد مشترک ارتش جمهوری اسلامی (رکن ۲)، ۱۳۶۵/۵/۱۹.
- ۵- سند شماره ۱۵۱۲۶ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: "گزارش نوبه‌ای و اطلاعاتی شماره ۶۲"، واحد اطلاعات قرارگاه نوح، ص ۱، ۱۳۶۵/۵/۱۹.
- ۶- خبرگزاری جمهوری اسلامی، "گزارش‌های ویژه"، نشریه شماره ۱۴۵، ۱۳۶۵/۵/۲۱، ص ۲.
- ۷- خبرگزاری جمهوری اسلامی، "گزارش‌های ویژه"، نشریه شماره ۱۴۴، ۱۳۶۵/۵/۲۰، ص ۱.
- ۸- روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۳۶۵/۵/۲۰، ص ۲، به نقل از خبرگزاری جمهوری اسلامی.
- ۹- روزنامه کیهان، ۱۳۶۵/۵/۲۰، ص ۳، اطلاعاتیه شماره ۲۵۵۹، ستاد مشترک ارتش جمهوری اسلامی ایران.
- ۱۰- روزنامه اطلاعات، ۱۳۶۵/۵/۱۹، ص ۱۴، خبرگزاری جمهوری اسلامی، به نقل از خبرگزاری آلمان.
- ۱۱- مأخذ شماره ۷، ص ۹، رادیو صدای آزاد ایران، ۱۳۶۵/۵/۱۹، به نقل از روزنامه "لوموند"، چاپ پاریس.
- ۱۲- مأخذ شماره ۸، ص ۱۲.
- ۱۳- سند شماره ۶۹۳۷۴، مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: ستاد مرکزی سپاه پاسداران، "طرح نحوه اداره مراکز آموزشی مشترک ارتش و سپاه"، ۱۳۶۵/۵/۱۹.
- ۱۴- سند شماره ۷۴۸۶۵، مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: گزارش، ستاد سپاه ناحیه ویژه قم، ۱۳۶۵/۵/۲۱.
- ۱۵- مأخذ شماره ۸، ص ۴.
- ۱۶- مأخذ شماره ۸، ص ۲.
- ۱۷- سند شماره ۶۹۳۷۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: حفاظت اطلاعات سپاه ناحیه استان کهگیلویه و بویراحمد، "تهدید"، ۱۳۶۵/۵/۱۹.
- ۱۸- مأخذ شماره ۷، ص ۱۴.
- ۱۹- روزنامه رسالت، ۱۳۶۵/۵/۲۰، ص ۳.
- ۲۰- مأخذ شماره ۹، ص ۳.
- ۲۱- مأخذ شماره ۹، ص ۳.
- ۲۲- مأخذ شماره ۸، ص ۱۲.
- ۲۳- مأخذ شماره ۷، ص ۴، بغداد، خبرگزاری فرانسه، ۱۳۶۵/۵/۱۹، به نقل از خبرگزاری عراق.
- ۲۴- مأخذ شماره ۶، ص ۱۲، جده، خبرگزاری فرانسه، ۱۳۶۵/۵/۲۰.
- ۲۵- مأخذ شماره ۶، ص ۱۲، رادیو لندن، به نقل از خبرگزاری عربستان.
- ۲۶- مأخذ شماره ۷، ص ۱۰، قاهره، خبرگزاری عراق، ۱۳۶۵/۵/۱۹.
- ۲۷- مأخذ شماره ۷، ص ۵، روزنامه کویتی السیاسه.
- ۲۸- روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۳۶۵/۵/۱۹، ص ۱۱، به نقل از هفته‌نامه العهد، چاپ لبنان.
- ۲۹- روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۳۶۵/۵/۲۳، ص ۳، دهلی نو، خبرگزاری جمهوری اسلامی، به نقل از هندوستان تایمز.
- ۳۰- روزنامه جمهوری اسلامی، ۱۳۶۵/۵/۱۹، ص ۳، داکا، خبرگزاری جمهوری اسلامی.
- ۳۱- مأخذ شماره ۱.
- ۳۲- مأخذ شماره ۱، ص ۱۶.
- ۳۳- یادداشت‌های سردار غلامعلی رشید بر دست‌نویس روزشمار.